

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ПЛАТФОРМА НА ГРАЃАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

ОДГОВОРНО ПОЛИЦИСКО РАБОТЕЊЕ: РИЗИЦИТЕ ОД КОРУПЦИЈА ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Автори: д-р Кире Бабаноски и м-р Лилјана Пецова Илиеска, Транспарентност, Македонија

Скопје, ноември 2019

Овој документ е подготвен од страна на Платформата на граѓански организации за борба против корупција со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД). Мислењата изразени во овој извештај им припаѓаат на авторите и не ги изразуваат ставовите на Агенцијата на САД за меѓународен развој или на Владата на Соединетите Американски Држави.

- СОДРЖИНА -

Резиме	2
1. Методологија на истражувањето	3
3. Резултати и наоди од досегашни истражувања	4
4. Потребата од одговорно полициско работење	6
5. Ризиците од корупција во Министерството за внатрешни работи на Република Северна Македонија	8
6. Резултати од интервјуто	11
7. Заклучоци и препораки	16
8. Користена литература	18
ПРИЛОГ	20

Резиме

Корупцијата претставува особено комплексен социјален, безбедносен, криминолошки, политички и економски феномен којшто произведува закана за функционирањето на демократијата, правната држава и владеењето на правото. Корупцијата директно доведува до прекршување и злоупотреба на човековите права и слобода, а овозможува услови за развој на организираниот криминал и другите закани по безбедноста и стабилноста на државата и граѓаните.

Полицијата е државен орган надлежен за спроведување на законот, за заштита на човековите слободи и права, заштита и одржување на јавниот ред и мир и откривање на криминалот и гонење на сторителите. Во текот на извршувањето на ваквите задачи и надлежности, полициските службеници не смеат да ги користат службените овластувања за да добијат одредена корист во општеството за приватни цели. Тие секогаш мора да ги почитуваат стандардите на професионално работење, да поседуваат високо ниво на интегритет, да имаат развиено чувство за отпор спрема поткупливост, и постојано да ги надградуваат своите знаења за етиката на полициската професија.

Од истражувањето се утврди дека главен предизвик за Министерството за внатрешни работи во однос на борбата против корупцијата е (не)навременото детектирање и идентификација на ризиците од корупција, како и (не)навременото откривање, разјаснување, документирање и докажување на коруптивните однесувања во кои биле вклучени полициски службеници.

За ефикасна борба против корупцијата подеднакво се важни политичката волја, нормативните решенија, институционалната рамка, ефикасна примена на законите, институционалниот и личниот капацитет и интегритет, функционалност на јавно-обвинителската служба и судска влас, како и соработката меѓу сите засегнати институции на национално и меѓународно ниво.

1. Методологија на истражувањето

Во рамките на трудот на краток и прегледен начин се прикажуваат резултатите, наодите и заклучоците од досегашни истражувања во оваа област, се анализираат видовите на одговорност во полициското работење (кривична, прекршочна, материјална и дисциплинска) и се прикажува потребата од одговорно полициско работење.

Целта на овој труд е да идентификува потенцијални ризици од појава и постоење на коруптивни однесувања во Полицијата - Министерството за внатрешни работи на Република Северна Македонија. Затоа во трудот се прави анализа на домашната правна регулатива, со цел да се идентификуваат одредени зони на недоречености, празнини и пропусти.

За потребите на истражувањето, а заради поцелосна анализа на поставениот предмет и хипотетичка рамка, како и согледување на перцепциите на научната и стручната јавност, во рамките на анализата се спроведени и неколку интервјуа. Интервјуто (дадено во прилог) се состоеше од осум прашања од отворен тип, на кои се бараа образложени одговори. Интервјуто беше спроведено на намерен (квотен) примерок на четири групи испитаници: полициски експерти; универзитетски професори од областа на безбедноста, правото и политичките науки; млади истражувачи (докторанти и магистранти во овие области) и новинари.

Откако беа собрани сите планирани податоци, информации и факти во врска со предметот на интерес во истражувањето, се пристапи кон интерпретација и анализа на наодите, за на крај да се извлечат заклучоци, кои ќе помогнат во креирањето на препораки и конкретни предлози за проценка на ризиците од корупција во полициското работење.

2. Вовед

Само со цврсто поставена, успешна и добра политика на функционирање и почитување на владеењето на правото, може да се надминат ризиците и заканите по безбедноста и стабилноста на државата. Доколку во државата дејствуваат фактори на стабилизација во општествените односи и состојби, може да се постигне стабилност на целокупното општество и да се создадат неспорни перспективи за владеење на правото и правната држава, со почитување на законски поставените норми во согласност со моралните начела и етичките вредности.

Еден од главните услови за членство во Европската унија е доследното спроведување на законите во областа на полициското работење и почитувањето на човековите права и слободи. Контролата и надзорот над работата на полицијата, мониторингот над транспарентноста и отчетноста во нејзиното работење, како и одговорното извршување на полициските работни задачи и спроведување на полициските овластувања се особено значајни, заради зголемување на довербата кај јавноста. Корупцијата претставува многу комплексен социјален, безбедносен, политички и економски феномен произведувајќи закана за функционирањето на демократијата, правната држава и владеењето на правото. Корупцијата директно доведува до прекршување и злоупотреба на човековите права и слободи, го уништува квалитетот на живот и добросостојба, а овозможува услови за развој на организираниот криминал и другите закани по безбедноста и стабилноста на државата и граѓаните.

Полицијата е државен орган надлежен за спроведување на законот, за заштита на човековите слободи и права, заштита и одржување на јавниот ред и мир и откривање на криминалот и гонење на сторителите.

Секој припадник на полицијата, како службено лице кое со закон е овластено да применува полициски овластувања, меѓу кои и употреба на присила и директно да задира во човековите слободи и права, мора да сноси одредена лична одговорност за своите постапки во текот на извршувањето на службените задачи и активности. При секое постапување, полициските службеници мора да ги имаат во предвид критериумите на законитост, сразмерност и недискриминација. Тоа е неопходно за да може да се открие евентуална одговорност кај припадникот на полицијата за пропуститие или пречекорувањата на своите овластувања во секоја полициска интервенција.¹

Полициските службеници не смеат да ги користат службените овластувања за да добијат одредена корист во општеството за приватни цели. Тие треба да имаат развиено чувство за отпор спрема поткупливост, постојано да ги надградуваат своите знаења за човековите права и етиката на полициската професија.

3. Резултати и наоди од досегашни истражувања

Факултетот за безбедност - Скопје има спроведено неколку обемни теренски истражувања за мислењето на граѓаните за корупцијата. Последната збирна анализа од сите истражувања (2013-2017)² упатува на сознанието дека прашањето на корупцијата е составен дел на транзициските процеси, се јавува како дериват на необмислените, обично волунтаристичко поставени цели и нетранспарентно дефинирани јавни политики, преку чија примена се нарушени принципите на јавност, прозрачност, отчетност и одговорност, а се манифестира затвореност и неконтролирано користење на положбата за сопствени или тесногрупни интереси. Во истражувањето граѓаните биле анкетирани да го определат и нивото на корупција кај одредени професии и истото да го рангираат. Па така, највисоката оценка е дадена и за полицијата (заедно со политичките партии, носителите на државни функции, царината, продажбата на државното земјиште, лекарите, судиите и универзитетските професори).

Исто така, Факултетот за безбедност - Скопје има спроведено неколку обемни теренски истражувања за мислењето на граѓаните за полицијата. Последната збирна анализа од сите истражувања (2009-2017)³ укажува дека граѓаните не се плашат да пријават криминал во полицијата, но не е на задоволително високо ниво пријавувањето на корупција во редовите на полицијата од страна на граѓаните. Во врска со справувањето со формите на корупција во рамките на полицијата одговорите упатуваат на повеќе претпоставки. Несомнено е дека една третина од испитаниците сметале дека полицијата успешно се

---

¹ Dimovski, Z., Ilijevski, I., Babanoski, K., Responsibility of police officers in the Republic of Macedonia – criminal law, misdemeanor, material and disciplinary responsibility, Thematic proceedings of international significance, International scientific conference „Archibald Reiss days“, Topic: Rule of law, police and crime suppression, vol. II, Academy of criminalistic and police studies – Belgrade, 3-4.03.2014, pp. 71-79

² Мојаноски, Ц., Малиш Саздовска, М., Николовски, М., Крстевска, К., Граѓаните за корупцијата (анализа на истражувачки резултати 2013-2017), Факултет за безбедност, Скопје, 2018, <https://fb.uklo.edu.mk/wp-content/uploads/2019/07/GRAGANITE-ZA-KORUPTSIJATA-Analiza-na-istrzhuvachki-rezultati-2013-2017.pdf>

³ Мојаноски, Ц., Дујовски, Н., Ѓуровски, М., Полицијата и јавноста (анализа на истражувачки резултати 2009-2017), Факултет за безбедност, Скопје, 2018, <https://fb.uklo.edu.mk/wp-content/uploads/2019/07/POLITSIJATA-I-JAVNOSTA-Analiza-na-istrzhuvachki-rezultati-2009-2017-godina.pdf>

справува со корупцијата во сопствените редови. Нешто повеќе од една третина не се согласува со ваквите претпоставки, што инклинира нови прашања. Прво, дека полицијата повеќе е ориентирана кон создавањето на перцепција дека „ефикасно“ ја гони корупцијата и коруптивните дејствија, дека стварноста кон себе не е прашање кое посебно се третира и трето, дека тоа, сепак, за испитаниците е табу - тема. На таква претпоставка упатуваат речиси една третина од одговорите кои се определиле да го избегнат одговорот. Во истражувањето со поголем или помал интензитет присутни се ставови и свест дека во постапките на полицијата се препознава селективност и дека таа служи на партиите на власт и ги апси само оние кои не се блиски до неа.

Во истражување на јавното мислење за полицијата на Аналитика од 2016 година⁴, се покажало дека полицијата е институција во Македонија која ужива најголема доверба кај граѓаните. Сепак, скоро една четвртина од испитаниците воопшто немаат доверба во полицијата. Во однос на коруптивните однесувања во полицијата, најпопуларно мислење кај испитаниците е дека процесот на вработување во полицијата е преку политички врски или преку роднински или пријателски врски. Освен тоа, се смета дека полицијата е средство за заштита на интересите на одредени групи отколку сервис на граѓаните. Повеќе од половина од испитаниците сметаат дека политичарите имаат влијание врз работата на полицијата. Сообраќајната полиција се смета за најкорумпиран сектор, по што следат најблиските соработници на министерот за внатрешни работи и граничната полиција. Во однос на борбата против корупцијата, мнозинството граѓани сметаат дека полицијата е примарната институција која треба да се бори против корупцијата во своите редови, особено преку контрола во полицијата, контрола од страна на министерот за внатрешни работи или самите полициски службеници. Од друга страна, граѓаните главно се согласиле дека примарната улога на невладините организации во борбата против корупцијата треба да биде во соработка со државата.

Во евалуацијата која е направена за Македонија во однос на националниот систем за интегритет⁵, оценувано е и Министерството за внатрешни работи, при што се дадени неколку препораки, кои се однесуваат на спречувањето на полициската корупција и судирот на интереси. Првата препорака е дека Министерството за внатрешни работи треба да воведо ефективни правила во врска со судирот на интереси за полициските службеници. Втората препорака се однесува на тоа дека Министерството за внатрешни работи треба да обезбеди ефективни контролни механизми за спроведување на Кодексот на полициска етика и правилата за подароци и гостопримство. Последната, трета, препорака укажува дека Министерството за внатрешни работи треба да воспостави ефективни механизми, вклучувајќи механизам за пријавување неправилности, за спречување на политичките активности во просториите на полицијата за да се зајакне способноста на полициските службеници за спротивставување на несоодветните политички мешања и способноста за спротивставување на нивното искористување како алатки на политичките партии за време на изборите.

---

⁴ Лембовска, М., Јавно мислење за полицијата: Резултати од анкетата за истражување на јавното мислење во Македонија, извештај, Аналитика, септември, 2016, стр. 7, http://www.analyticamk.org/images/2016/08/31/macedonia_javno_mislenje_2016_3.pdf

⁵ Транспаренси Интернешнл – Македонија, Секретаријат на Транспаренси Интернешнл во Берлин, Национален систем за интегритет - оценка за Македонија, Европска унија, Амбасада на Кралството Холандија во Република Македонија, мај, 2016, стр. 125, http://civicamobilitas.mk/wp-content/uploads/2018/03/NIS_mk.pdf

Како мерки за намалување на полициската корупција изведени преку анализа на меѓународните добри практики во Прирачникот за полициски интегритет на ДЦАФ⁶ се наведуваат неколку:

Како првична мерка се наведува потребата од понасочена и поефикасна проценка на ризикот од страна на оние кои се обидуваат да ја намалат полициската корупција, како и усвојување на специфични мерки создадени со цел да се намали ризикот од корупција онаму каде што е јасно дека постојат чести можности т.е. искушенија за несоодветно однесување. Погрешно е да се очекува од полициските служби да се надгледуваат самите себеси соодветно; ова посебно се однесува на посериозните видови корупција и несоодветно однесување. Државите кои се сериозни во борбата против полициската корупција мора да основаат вистински независни антикорупциски комисии и да ги одржуваат истите. Во однос на намалувањето и запирањето на полициската корупција мора да се практикува долгорочен пристап. Краткорочните тактики понекогаш се соодветни за одредени примери на несоодветно постапување, но за успешна борба против корупцијата потребна е тековна стратегија за социјализација и претпазливост.

4. Потребата од одговорно полициско работење

Одговорноста разгледувана од општествен однос значи законито, правилно, стручно, совесно, квалитетно, благовремено и ефикасно извршување на предвидените обврски во текот на извршувањето на работните задачи и должности. Припадниците на МВР во однос на своите постапки во вршење на службените должности имаат кривична, прекршочна, материјална и дисциплинска одговорност.

Кривична одговорност постои кога полицискиот службеник ќе изврши дејствија кои со закон се забранети и се предвидени односно инкриминирани како кривични дела. Како и за другите граѓани, така и за полициските службеници постапката за утврдување на кривично-правна одговорност се иницира од страна на јавното обвинителство пред надлежен суд, со тоа што во оваа фаза Одделот за внатрешна контрола, криминалистички истраги и професионални стандарди има значајна улога и задача да презема потребни мерки за да не дојде до прикривање на делото.

Кривичниот законик предвидува низа на кривични дела кои може да ги извршат овластени службени лица преку злоупотреба на своите овластувања. Тие се систематизирани во Глава XXX Кривични дела против службената должност, а тука влегуваат следниве кривични дела: Злоупотреба на службената положба и овластување – чл. 353, Повреда на чување на државната граница – чл. 353 – а, Неизвршување наредба – чл. 353 – б, Несовесно работење во службата – чл. 353 – в, Проневера во службата – чл. 354, Измама во службата – чл. 355, Послужување во службата – чл. 356, Примање поткуп – чл. 357, Давање поткуп – чл. 358, Давање награда за противзаконито влијание – чл. 358 – а, Примање награда за противзаконито посредување – чл. 359, Противправно стекнување и прикривање имот – чл. 359 – а, Прикривање на потеклото на несразмерно стекнат имот – чл. 359 – б, Оддавање службена тајна – чл. 360, Злоупотреба на државна, службена или воена тајна – чл. 360 – а, Фалсификување службена исправа – чл. 361, Противзаконита наплата и исплата – чл. 362,

---

⁶ ДЦАФ, Прирачник за полициски интегритет, Женева, 2012, стр. 60-62, https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Toolkit_MACEDONIAN_web.pdf

Гонење за кривичните дела против службената должност – чл. 362 – а, Задолжително изрекување на казната забрана за вршење на професија, дејност или должност - чл. 362 – б.

Кај прекршочната одговорност станува збор за полесен облик на противправно однесување во однос на кривично-правната одговорност. Сериозноста на ваквата одговорност произлегува од зачестеноста, нарушувањето на јавниот ред и начинот на живот и истата е предвидена со повеќе закони.

Материјалната одговорност на полициските службеници е утврдена во посебна глава со наслов „Материјална одговорност“, односно надоместок на штета, во Законот за внатрешни работи⁷. Притоа, посебно се нормирани:

- должност за навремено и квалитетно извршување на работите и задачите сврзани за работното место, одговорност на работниците за штетата, одговорност за штета предизвикана од повеќе работници, комисии за утврдување на материјална одговорност, пријавување на штетата, поведување на постапка за надоместок на штета, водење на постапка за надоместок на штета и ослободување од плаќање надоместок на штета.

Тука се укажува дека работникот е должен навремено и квалитетно да ги извршува работите и задачите сврзани со неговото работно место, да ги почитува правилата и прописите и да гради стручна и професионална одговорност, да ги чува средствата за работа и со нив одговорно да ракува и да ги користи. Во сите ситуации кога вработениот во МВР ќе предизвика штета, потребно е истата да ја надомести.

За кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски, работникот на МВР одговара дисциплински. Вработените во МВР одговараат дисциплински за полесни и потешки случаи на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски.

Врз основа на член 128 став 2 од Законот за полиција (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 114/2006) донесен е Кодекс на полициска етика⁸ со кој се определуваат начинот на однесувањето, работењето и целите на Полицијата, правните основи на полициската функција, односот на Полицијата и кривичните правосудни органи, организацијата на Полицијата, квалификациите, процесот на селекција, вработување и обука на полициските службеници, правата на полициските службеници, полициските интервенции, одговорноста и контролата на полициските службеници, истражувањето и меѓународната соработка на Полицијата.

Кодекс на полициска етика е донесен како обврска за почитување на основните принципи и препораки содржани во Европскиот кодекс на полициска етика, усвоен од Комитетот на министрите на Советот на Европа на 19.09.2001 година⁹.

Членот 16 од Македонскиот кодекс на полициска етика посочува дека полициските службеници на сите нивоа се лично одговорни за своите активности, превиди и пропусти, како и за наредбите добиени од претпоставените и оние дадени на подредените. Во однос на коруптивните однесувања, членот 21 изречно укажува дека заради одржување на стабилен полициски интегритет, како и правилно работење на Полицијата согласно принципот на владеење на правото, на сите нивоа во рамките на полициската организација се

⁷ Закон за внатрешни работи, Сл. Весник на Р. Македонија бр. 42/14, 116/14, 33/15, 5/16, 120/16, 127/16, 142/16, 190/16 - неофицијален пречистен текст

⁸ Кодекс на полициска етика, Сл. Весник на Р. Македонија бр. 72/07

⁹ The European Code of Police Ethics, Recommendation Rec(2001)10 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2001 and explanatory memorandum

воспоставуваат ефективни мерки за ефикасно спречување и борба против корупцијата, преку дефинирање на корупциското однесување и воспоставување на организациони структури и контролни механизми за борба против корупцијата. Полициските службеници не треба да се постават во материјална или друга зависност од други лица или органи и не смеат да ги користат службените овластувања со цел стекнување лична корист.

5. Ризиците од корупција во Министерството за внатрешни работи на Република Северна Македонија

Корупцијата во полициското работење е една специфична форма на злоупотреба на полициските овластувања со цел да се добијат одредени финансиски бенефиции, други форми на лична добивка, и/или напредок во кариерата, заради тоа што полицискиот службеник спротивно постапил, не ги извршувал, или селективно ги извршувал своите овластувања дадени со закон, при различните задачи во текот на работењето. Како најчест облик на корупција во полиција е барање или примање поткуп за непријавување и несанкционирање на одредени незаконски активности. Друг пример е неетичко или несовесно работење, односно прекршување на полициските овластувања, а со тоа и на Кодексот на полициска етика, сè со цел да се обезбеди признание од осомничените во текот на постапката со употреба на прекумерна сила (па дури и преку употреба на фалсификувани докази). Исто така, полициските службеници намерно и планирано може да влезат и како соучесници во разни организирани криминални активности.

Оттука, под поимот корупција во полициското работење може да се подразбере секое прекршување на стандардните постапки и процедури, злоупотреба на службената должност или пречекорување на полициските овластувања заради директно или индиректно вета, понудена, дадена, побарана, прифатена или очекувана материјална, нематеријална корист или друг интерес од страна на полицискиот службеник, за себе или некој друг.

Експертската група на Интерпол за борба против корупцијата ја дефинира корупцијата како „какво било дејствување или неуспех за дејствување на поединци или организации, јавни или приватни, со кое се прекршува законот или довербата со цел остварување профит или добивка.“ Оваа широка дефиниција се однесува на поединци и групи полициски службеници, како и на полициски единици – се разбира и на кои било други државни службеници, државни организации или приватни лица и организации. Дефиницијата за полициска корупција, дадена од оваа експертска група во член 2 од нејзините Глобални стандарди за борба против корупцијата во полициските сили/служби¹⁰ е премногу широка и детална¹¹.

---

¹⁰ Интерпол, Резолуција бр. AG-2002-RES-01, Глобални стандарди за борба против корупцијата во полициските сили/служби, 2002

¹¹ а. Барањето или прифаќањето, без оглед на тоа дали истото е директно или индиректно, од страна на полицаец или кој било вработен во полициската сила/служба, кое се однесува на колкав било паричен износ, предмет од вредност, подарок, услуга, ветување, награда или предност, лично за него/неа или за кое било друго лице, група или ентитет, за возврат за какво било дејствување или недејствување до кое веќе дошло односно не дошло односно нема да дојде во иднина, кое се однесува или е поврзано со вршењето на каква било функција во полицијата или во врска со полициското работење.

б. Нудењето или давањето, без оглед на тоа дали истото е директно или индиректно, на полицаец или кој било вработен во полициската сила/служба, кое се однесува на колкав било паричен износ, предмет од вредност, подарок, услуга, ветување, награда или предност, лично за него/неа или за кое било друго лице, група или ентитет, за возврат за какво било дејствување или недејствување до кое веќе дошло односно не дошло односно

Низ литературата од областа на корупцијата, како најчести фактори што придонесуваат за појава на корупција во полицијата се наведуваат следните: содејство помеѓу непрофесионализмот и лошата организација, партизацијата на службата, вработување нестручен кадар, занемарување на критериумите при избор и обука на вработените во Полицијата, незадоволството од висината на платите, итн.

Борбата против корупцијата е утврдена како прв стратешки приоритет¹² во Стратешкиот план на Министерството за внатрешни работи 2018-2020. Во таа насока, Министерството за внатрешни работи секоја година усвојува Антикорупциска програма која има за цел да воспостави систем на мерки кои ќе овозможат справување со корупцијата и идентификување на причините, условите и факторите кои ја овозможуваат. Според ваквата програма, обврска на сите вработени е при извршување на работните задачи да постапуваат согласно правилата, прописите и професионалните стандарди кои се применуваат во Министерството и Полицијата. Потребно е секој вработен да го почитува Етичкиот кодекс на однесување, да манифестира висок степен на интегритет во работењето, да знае да ги препознае облиците на корупција, и да поседува способност да се спротивстави на корупцијата. Никој не смее да биде исклучок при утврдување на одговорноста за коруптивно однесување, како што никој нема мандат да го попречува, ограничува или на кој било начин разводнува процесот на утврдување одговорноста.

Во Антикорупциската програма за 2019 година¹³ е наведено дека формите на корупција во Министерството за внатрешни работи се препознаваат преку:

- постапување или непостапување на вработените во Министерството при вршење на службените задачи за што како возврат бараат или прифаќаат некаква корист, погодност или интерес за себе или за друг;
- непочитување на стандардните постапки и процедури;
- злоупотреби на службената положба и овластувања заради директно или индиректно ветена, понудена, дадена, побарана, прифатена или очекувана материјална или нематеријална корист, погодност, предност или друг интерес за себе или за друг.

нема да дојде во иднина, кое се однесува или е поврзано со вршењето на каква било функција во полицијата или во врска со полициското работење.

в. Какво било дејствување или недејствување при изземањето од должност на полицаец или кој било друг вработен во полициската сила/служба кој може против кое било друго лице несоодветно да покрене кривична пријава или осуда за кривично дело или несоодветно да придонесе против некое лице да не биде покрената кривична пријава или да биде ослободено од кривична одговорност.

г. Неовластеното ширење доверливи информации или полициски информации со ограничен пристап за награда или со која било друга цел.

д. Каков било пропуст во ослободувањето од должност од страна на полицаец или кој било друг вработен во полициската сила/служба за здобивање со паричен износ, предмет од вредност, подарок, услуга, ветување, награда или предност лично за него/неа или за кое било друго лице, група или ентитет.

ѓ. Какво било дејствување или недејствување поврзано со корупција согласно законот на земјата-членка.

е. Учество како извршител, коизвршител, иницијатор, поттикнувач, соучесник, помагач пред/по извршувањето на кривичното дело и заговорник или што било друго во вршењето или обидот за вршење на какво било дело наведено во гореспоменатите одредби на овој член.

¹² I стратешки приоритет: зголемување на нивото на јавната безбедност, неселективна борба против организираните криминал и корупцијата, како и реформи кои ќе обезбедат владеење на правото. Стратешки план на Министерството за внатрешни работи 2018-2020, јануари, 2018, [http://mvr.mk/Upload/Editor_Upload/СП-2018-2020-за-сајт\(1\).pdf](http://mvr.mk/Upload/Editor_Upload/СП-2018-2020-за-сајт(1).pdf)

¹³ Антикорупциска програма на Министерството за внатрешни работи на Република Северна Македонија за 2019 година, Оддел за внатрешна контрола, криминалистички истраги и професионални стандарди, св. бр. 14-240/1, https://mvr.gov.mk/Upload/Editor_Upload/ANTIKORUPCISKA%20final%202019%20.pdf

Од досегашните согледувања на Одделот за внатрешна контрола, криминалистички истраги и професионални стандарди утврдено е дека главните облици на корупција во Министерството за внатрешни работи се манифестираат преку: злоупотреба на службена положба и овластување и тоа преку примање поткуп, изнуда, злоупотреба на службените возила, злоупотреби со издавање на лични документи, дозволи за носење и користење на оружје, прифаќање на подароци и услуги, оддавање на класифицирани информации, свесно губење на докази, подметнување на докази, кражба од место на истрага, наплата за услуги кои согласно законот се бесплатни, унапредување и доделувањето на задачи, злоупотреби при внатрешни истраги и дисциплински постапки и др. Искуствата покажуваат дека и понатаму работните места во сообраќајната полиција, граничната полиција како и управните служби во Министерството поради специфичната проблематика која ја покриваат се издвојуваат како работни места подложни на корупција.

Како еден од ризиците за појава на коруптивни дејствија, особено можноста од појава на непотизам, кронизам и политизација е процесот на вработување во МВР. Па така, во Член 97 од Законот за полиција¹⁴ се наведува дека “Полициски службеник заснова работен однос врз основа на јавен оглас на начин и под услови утврдени со овој закон. По исклучок, работен однос без јавен оглас се заснова за стипендисти на Министерството.” Исто таква одредба се појавува и во Член 76 од Законот за внатрешни работи¹⁵: “По исклучок, работен однос без јавен оглас во Министерството се заснова за работни места, што во актот за систематизација на работните места се утврдени со статус - овластени службени лица, како и за стипендисти на Министерството.”

Ваквите одредби во двата специјални закони со кои се заснова работниот однос во Министерството за внатрешни работи - Полицијата се спротивни на начелото на транспарентност на процесот на вработување во органите на државната управа, па со оглед на тоа се отвора можноста од нивно злоупотребување од страна на раководните структури во Министерството. Затоа е потребно да се направи една сеопфатна анализа на законските одредби и да се утврди потребата од вработувања без јавен оглас, транспарентноста на процесот на вработување и проверка на кандидатите при вработување, како и евентуалната потреба од законски интервенции во одредбите со кои се пропишува дискреционото право на засновање редовен работен однос без јавен оглас. Професионализацијата на кадрите во МВР зависи од квалитетот на спроведување на селекцијата на кадри и вработувањето на сите нивоа и сектори.

За ефикасна борба против корупцијата подеднакво се важни политичката волја, нормативните решенија, институционалната рамка, ефикасна примена на законите, институционалниот и личниот капацитет и интегритет, како и соработката меѓу институциите во земјата и на меѓународен план.

Во евалуацискиот извештај на ГРЕКО за Република Северна Македонија 2019 (Петта рунда на оценување: Превенција на корупција и промовирање на интегритетот во централната власт (највисоки извршни функции) и институциите за спроведување на

---

¹⁴ Закон за полиција, Сл. Весник на Р. Македонија бр. 114/06, 6/09, 145/12, 41/14, 33/15, 31/16, 106/16, 120/16, 21/18, 64/18, Одлука на УСРМ, 148/08 - неофицијален пречистен текст

¹⁵ Закон за внатрешни работи, Сл. Весник на Р. Македонија бр. 42/14, 116/14, 33/15, 5/16, 120/16, 127/16, 142/16, 190/16 - неофицијален пречистен текст

законот)¹⁶ наведени се доста забелешки во однос на можностите за коруптивно однесување во институциите за спроведување на законот, а посебна критика е упатена кон полицијата и наведени се препораки за овој сектор/ресор.

Затоа ДКСК пристапи кон проценка на ризиците од корупција за потребите на стратешкото планирање на борбата против корупцијата и судирот на интереси во Република Северна Македонија. Проценката на ризици од корупција¹⁷ е процес на идентификување, анализа и оценка на ризиците од корупција. Таа служи како превентивна алатка за намалување на корупцијата и претставува составен дел од поширокиот систем на управување со ризиците од корупција. Проценката на ризици од корупција треба да обезбеди утврдување на факторите што претставуваат закана од корупција, нивна анализа и оценување на ризикот (определување на степенот на заканата) за појава на корупција, како и приоритизирање на ризиците за да бидат соодветно адресирани.

Според Проценката на ризиците од корупција за потребите на стратешкото планирање на борбата против корупцијата и судирот на интереси во Република Северна Македонија¹⁸, во секторот/ресорот полиција ризикот од корупција се оценува како многу силен. Оценката е дадена врз основа на собирање на информации за факторите на ризици по групи – системски или надворешни фактори на ризикот, институционални или организациски фактори на ризикот, човечки фактори и фактори поврзани со оперативните процеси од конкретниот сектор/ресор. Притоа, идентификувани се критичните „точки“ во секоја група на фактори кои даваат можност за корупција. Од анализата на ризикот произлегува дека при вршењето на работата на полициските службеници има ризици од корупција заради неприменувањето на правната регулатива и деталните процедури на работа. Интегритетот на полициските службеници е клучен фактор дали ќе се случи корупција или не.

6. Резултати од интервјуто

1. Кои фактори на ризикот од корупција во Министерството за внатрешни работи Вие би ги процениле како најважни (системски/надворешни, институционални/организациски, човечки, фактори поврзани со оперативните процеси/постапки)? Ве молиме прецизирајте ги критичните точки кои може да генерираат корупција.

- Сите фактори, би можело да бидат третирали како еден фактор кој има многу големо влијание врз појавата на корупцијата во полицијата. Поконкретно, системските/надворешни и човечките се буквално идентични, бидејќи за да се генерира појава на корупција во конкретниов случај во полицијата надворешен фактор може да биде само човекот, од проста

---

¹⁶ GRECO, Fifth evaluation round, Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies, Evaluation report, North Macedonia, Adopted by GRECO at its 82nd Plenary Meeting (Strasbourg, 18-22 March 2019), <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/168095378c>

¹⁷ Мојсовска, С., Методологија за проценка на ризиците од корупција за потребите на стратешкото планирање на борбата против корупцијата и судирот на интереси во Република Северна Македонија, ДКСК, септември, 2019, https://www.dksk.mk/fileadmin/user_upload/2019/Methodologi_a_za_procenka_na_rizicite_od_korupci_a_02.10.2019_mk.pdf

¹⁸ ДКСК, Проценка на ризиците од корупција за потребите на стратешкото планирање на борбата против корупцијата и судирот на интереси во Република Северна Македонија, септември, 2019, https://www.dksk.mk/fileadmin/user_upload/2019/Procenka_na_rizicite_od_korupci_a_02.10.2019_mk.pdf

причина што секој надворешен фактор кога се работи за појава на корупцијата се сведува на човечки фактор, односно човек без разлика дали дејствува како поединец или во организирана група.

- Како најкритична точка можна за корупција може да се посочи сообраќајната контрола која е и најподложна на примање на мито, бидејќи доколку се заведе казната компјутерски потоа е тешко да се отстрани. Исто така критична точка за мито е и граничната полиција.

- Реално гледано сите наведени фактори можат да генерираат корупција зависно од ситуацијата. Но, сепак мислам дека човечкиот или индивидуалниот фактор може да се спомене тука како еден од најважните фактори на корупција. Односно, поединци во секоја институција можат да се појават кои се наслонети на коруптивно однесување или неетичко однесување.

- Системските фактори произлегуваат од недоволниот капацитет и волја за практична и реална имплементација на законските обврски поради веројатно сеуште тековниот процес на транзиција. Надворешните политички, економски и општествени влијанија како фактор за корупција во МВР се резултат на нус појавите генерирани од амбиентот што доминира веќе неколку политички гарнитуре наназад.

- Покрај *de jure*, материјализацијата на демократските принципи на владеење треба да биде прифатена од страна на факторот човек/луѓе, односно кадар во министерството и да се надминат традиционалните шаблони на функционирање, што доведува до институционална/организациска девијација како нареден фактор што придонесува за хроничната корупција во Министерството за внатрешни работи. Сите фактори на ризик од набројаните во прашањето имаат различна содржина и етимологија, но имаат релативно слична тежина.

2. Како би ги оцениле постојните мерки и активности кои се преземаат за намалување на ризикот од корупција во Министерството за внатрешни работи? Зошто?

- Корупцијата постоела и ќе постои и во иднина. Моето истражувачко искуство покажа дека и во високо развиените европски држави каде што постојат многу поригорозни казни од казните кои се пропишани за сторено коруптивно кривично дело кај нас, имаат корупција. Поконкретно кај европските високо развиени држави како што се Холандија, Австрија е присутна појава на така наречена странска корупција, тоа значи дека нивото на корупција во нивните држави е ниско, меѓутоа тие држави корумпираат во други држави за да постигнат некоја одредена цел, и со самото тоа земјата која истите ја корумпираат има високо ниво на корупција, а тие се оценети како ниско корумпирани држави на светско ниво. Сметам дека законски пропишаните мерки со цел намалување на корупцијата во полицијата се задоволителни, но проблемот е во нивното спроведување. И да се докаже коруптивно кривично дело во полицијата, актуелната политичка номенклатура во изминатиов период не покажа слух за решавање на ваквиот проблем. Во практика сме сведоци на секојдневни коруптивни дејствија, кои претставуваат ситна корупција, но никој не превзема никакви мерки за нејзино намалување или целосно искоренување.

- МВР низ текот на годините презема мерки, но потребно е тие да се интензивираат, само преку зајакнати внатрешни контроли, пријава на одреден број од граѓани, но и поголем видео надзор со кој би се надгледувале активностите на полициските службеници.

- Мислам дека повеќе треба да се поставува прашањето дали се преземаат некакви мерки и активности за намалување ризикот од корупција. Бидејќи ширум светот особено во

поразиените европски земји забележуваме некакви чекори за намалување на ризикот од корупција, но реално во нашата земја не може да се каже дека се преземаат некакви реални или вистински мерки за намалување на ризикот од корупција, односно очигледно е дека не сме доволно фокусирани на таа проблематика.

- Доколку Работната група (составена од припадници на Министерството за внатрешни работи, членови на академската заедница, невладиниот сектор, како и претставници на Амбасадата на САД, од Мисијата на ОБСЕ и Македонскиот полициски синдикат) се придржува кон принципите на инклузивен, транспарентен и објективен начин при изборот на параметрите кои треба да бидат земени предвид при утврдувањето на моделот; методологијата врз основа на која ќе се извршува проверката; акцискиот план за спроведување на вентинг; изготвување на Законот и текот на процесот на проверка кој треба да го подготви Работната група како и второстепениот орган на одлучување, мерките може да бидат оценети позитивно.

Тоа ќе претставува одредница според која ќе се спроведе вентингот, паралелно со искористување на искуствата од земјите членки на ЕУ и држави од регионот кои го поминале процесот на проверка. Би било повољно да се формираат работни групи или комисии кои ќе работат на локално ниво, со цел да се намали масовноста на проверката, односно да се сегментира со цел потемелно да се изврши. Оптималниот временски период, пред почнувањето на предизборната кампања и политичките и партиските активности за предвремените избори во 2020 година, доколку може максимално да се искористи и да се минимизира ефектот на застој и стагнација на активностите на егзекутивната власт во тој период исто така ќе го зголемат квалитетот на мерките за проверка.

3. Какви предизвици во однос на намалувањето на ризикот од корупција во Министерството за внатрешни работи се издигнуваат? Зошто?

- Дел од полицајците се со стекнати лажни дипломи, лоша систематизација и со самото тоа тие службени лица се посклони на корупција. Неодамнешниот случај на висок претставник на полициските служби кој имал лажна диплома и успешно бил дел од системот цели 10 години, говори за фактот за потреба од внатрешна евалуација и контрола.

- Предизвиците кои се издигнуваат за да се намалува ризикот од корупција не би преставувале голем проблем доколку тие се прецизираат добро и се обработуваат професионално и исто така во пракса да се применуваат. Вистинскиот проблем е во тоа што или не се дефинирани и откриени факторите кои придонесуваат за проширување на корупцијата во рамките на МВР или не се применуваат мерки во пракса за намалување на истиот.

- Повисоко би се позиционирале политичките предизвици, креирањето политичка криза од што би имале бенефит интерни, но и екстерни елементи (идеолошки платформи, економски и бизнис интереси, стратешки поместувања, итн.). Понатаму, предизвикот кој произлегува од менталната матрица на општеството, дека секогаш треба да се постапува според мотото „вработување наши луѓе“, „и претходните така правеа“, „имаме луѓе во сите институции, ќе ни го штитат грбот“ и слично. Но, и предизвици поврзани со имањето/немањето ресурси и распределба на средства, како и нивно соодветно искористување за постигнување на максималниот ефект на добиените резултати од проверката и креирањето на клима во која нема да има потенцијал за повторна појава на прекршување на процедури и злоупотреба.

4. Како би ја оцениле селекцијата на кадри за потребите на Министерството за внатрешни работи од аспект на транспарентност, воспоставени критериуми, (не)објавување на огласите, партизација и целокупно водење на процесот?

- Катастрофално. Не постои правилна селекција на кадри, не се објавуваат огласи за вработување или и доколу се објават тие се само интерни, всушност си прават прераспределба на работните задачи внатре во полицијата, и тоа секогаш побитните позиции се даваат на лица кои се миленици на владејачката структура. Тие што се вработуваат се лица кои според своето образование се неуки, лаици, непрофесионални, за работна позиција во рамките на полицијата, како и лица кои зад себе имаат богато криминално досие.

- Селекцијата на кадри на Министерството за внатрешни работи е насочена кон партизација и изгледа дека уште долго така ќе продолжи. Нажалост селекциите се извршуваат во штабовите на политичките партии. Во ваков случај ќе поверуваме дека скоро во сите политички партии во Република Северна Македонија имаме експерти за селекција на кадри за потребите на МВР и од страна на министерството нема да има потреба да се извршуваат некакви селекции за потребата на министерството кои и така се далеку од транспарентност за време на целиот процес на селекцијата.

- Во одредени сегменти постои зголемување на нивото на транспарентност, конкретно во однос при набавка и донација од земјата и странство, при спроведување разни видови проекти и кампањи за подигнување на свеста кај граѓаните, за соработка при актуелни безбедносни предизвици како пожари, врсничко насилство, безбедност во сообраќајот, при изведување на показни и вежбовни активности, во однос на тековни оперативни процедури, соработка со институции од различна природа (на пример медиуми, академска заедница, невладин сектор, итн.). Критериумите кои се воспоставени за проверка и селекција се доволни за да се утврди постоење на коруптивно и незаконско постапување кај одредени поединци, доколку бидат почитувани. Селекцијата на кадри е партизирана, инструментализирана за потребите на собирање политички поени, (не)објавувањето на огласите оди рака под рака со можноста за појава на примање кадар со фалсификувани дипломи или против кои се покренати дисциплински или кривично-правни постапки.

5. Според Ваша перцепција, оценете го севкупниот ризик од корупција во Министерството за внатрешни работи (многу низок, низок, среден/умерен, висок, многу висок). Ве молиме образложете го Вашиот одговор.

- Ризикот за појава на корупција во полицијата е многу висок. Основната причина ја гледам во ниските примања, односно месечните плати на вработените, но и алчноста и менталниот склоп на личноста вработена во ваква институција како и самата структурата на вработените, Зашто? Што би очекувале од лице вработено во полицијата кој е криминалец, да не биде корумпиран?

- Низок степен, бидејќи отсекогаш корупцијата била пораспространета во другите ешалони на власта.

- Не само во МВР скоро во сите институции веруваме дека корупцијата е присутна. За во редовите на МВР нивото на корупцијата е доволно висок. Тука како главен фактор за присутноста на корупцијата во редовите на МВР сметам дека се ниските примања на вработените во истото министерство и тоа резултира со можност лесно да се корумпираат истите тие вработени во составот на МВР.

- Среден/умерен до висок степен на ризик од корупција. Поради незаокружениот процес на изградба на систем во служба на граѓаните, отпорен на влијанија. До овој заклучок може да се дојде доколку ретроспективно се анализираат случувањата во оваа сфера, пренесени објективно, од релевантни извори на информации.

6. Според Ваше мислење, што е важно да се направи за ефикасна борба против корупцијата во рамките на Министерството за внатрешни работи?

- Најпрво и основно е вработување на стручен кадар, подготвен да работи за доброто на институцијата, а со самото тоа и доброто на својата држава, спроведување на мерките кои се законски предвидени за сторено коруптивно дело, како и плата која е задоволителна за ризикот на конкретната работна позиција во полицијата.

- Имплементирање на промените кои ги налага Поглавјето 24, односно веќе две години постојат работни групи во кои членуваат експерти и претставници на МВР, кои го опфаќаат ова поглавје и имаат донесено низа на препораки, потребно е да се започне со имплементација.

- Важно е да се подобрат примањата на вработените во составот на МВР. Потоа исто така е многу важно корупцијата доволно да се обработи во образовниот систем на државата и уште од мали нозе на идни потенцијални членови на МВР да им се објаснат негативните страни на корупцијата за во иднина не само во составот на МВР и во другите институции да се добиваат поквалитетни кадри кои ќе придонесуваат во борба против овој феномен.

- Мерки на внатрешна контрола, континуирана проверка на персоналот кој е веќе вработен во Министерството за внатрешни работи, доколку постои сомнеж за стекнување значителни средства со злоупотреба на службената положба или пак други видови, приложување на анкетни листови кои ќе бидат реално прегледувани при вработување на нов кадар, итн.

7. Што треба да се преземе за зголемување на професионализацијата во Министерството за внатрешни работи?

- Ништо посебно, ова не е тешкиот дел за спречување на коруптивни дејствија, одговорот е многу едноставен - стручен кадар.

- Обуки, зајакнување на човековите ресурси кои се најодговорни за оваа работа, систем на награди и одликување на професионалните службеници, но и мониторинг на полициските службеници преку најавениот проект за камери на полициските возила и службеници.

- За зголемување на професионализацијата во редовите на Министерството за внатрешни работи акцентот треба да се стави особено на образованието, поточно кажано за да се добие повисок степен на професионализам во министерството треба да се избират членови кои прво имаат соодветно образование кој што може да ги задоволи потребите на истото министерство.

- Да се води солидна образовна политика, односно кадрите да поседуваат солидна теоретска и практична обука, образовниот материјал треба да соодветствува на тековните и актуелни настани, предизвици и закани, во склад со меѓународното право и стандарди. Вработувањето во континуитет и без отстапки и исклучоци да се одвива според утврдените критериуми и врз база на компетентност. Во текот на извршувањето на полициските работи и работите во делокругот на работа на Министерството за внатрешни работи на Република Северна Македонија, да се постапува согласно наведените процедури, деловници и

правилници за работа, персоналот да се доусовршува постојано, како и средствата и методите на располагање, во согласност со современите тенденции и предизвици во рамки на државата, но и регионалните трендови и меѓународните иницијативи.

8. Што треба да се преземе за јакнење на интегритетот на вработените во Министерството за внатрешни работи?

- Почитување на вложениот труд на вработениот, систем на унапредување, систем на казнување и пред сè нормална меѓусебна комуникација кога станува збор за претпоставен – работник.

- Службениците кои редовно покажуваат ажурност во своето работење и учество во проекти треба да се стимулираат со награди, со самиот чин и останатите службеници би се стимулирале да учествуваат во проекти и во надградба на своите капацитети.

- За интегритет во Министерството за внатрешни работи најпрво треба да има баланс меѓу примањата на вработените во министерството, да нема огромни разлики помеѓу најниските примања со највисоките. Потоа важно би било и кодексот на однесување да се држи на високо ниво кое ќе придонесува во повисок степен на интегритет во составот на Министерството за внатрешни

- Интегритетот на вработените во Министерството за внатрешни ќе се зајакне доколку *де факто* се спроведат санкции во случаите на изнаоѓање докази против лицата кои ја злоупотребувале својата положба и овластување, кои добиле вработување во Министерството без соодветно образование итн., по спроведувањето на ветингот. Понатаму, процесот на проверка не треба да служи за политички реваншизам и одмазда на неистомисленици; исто така, етничкиот предзнак треба да се елиминира во овој процес, особено тенденцијата одредени вработени припадници на политичка група да имаат статус на недопирливост и неказливост.

7. Заклучоци и препораки

Република Северна Македонија во моментот се наоѓа во специфична фаза на имплементирање реформи во рамките на безбедносно-разузнавачката заедница. Еден дел од реформите се насочени кон структурна реорганизација и создавање на нови институции и форми на дејствување во безбедносниот систем како целина, а друг дел се насочени на индивидуално ниво, спрема вработените, за спречување на коруптивните однесувања и зајакнување на полицискиот интегритет.

Од 01.07.2019 година официјално беше формирана и започна со работа новата Агенција за национална безбедност, во која беа преземени овластените службени лица од поранешната Управа за безбедност и контраузнавање од Министерството за внатрешни работи. На јавноста не и' беа дадени информации за критериумите по кои комисијата за избор и селекција на работници ги избра кандидатите кои засноваа работен однос во новата агенција.

Подолго време споменуван во јавноста, ветингот, односно проверката на овластените службени лица во полицијата, за многумина и не е доволно јасен концепт по неговата суштина и неговата содржина. Властите не ги откриваат важните детали за начинот на спроведување на целокупниот процес и неговото времетраење. Јавноста е заинтересирана многу повеќе за отворен и транспарентен процес на проверка на припадниците во

полицијата, затоа што сака “чуварите” на редот и мирот во државата да бидат луѓе со личен и професионален интегритет, кои поседуваат доверба кај останатите членови на заедницата. Ваквиот процес на проверка не треба да служи за политички реваншизам и одмазда на неистомисленици; туку треба да го утврди професионализмот во полициската професија, односно да го зајакне интегритетот на вработените.

Во рамките на Министерството за внатрешни работи е донесено и Упатство за начинот на вршење на генерален и стручен надзор во полицијата, со кое поблиску се пропишува начинот на проверка на работата на полициските службеници во текот на нивното работење. Досега, не постојат отворени податоци или истражувања за извршените надзори и нивните резултати. Организациски, постои и Сектор за внатрешна контрола, професионални стандарди и криминалистички истраги, кој треба да провери доколку се појави сомнеж дека некој полициски службеник во текот на работењето ги прекршил или злоупотребил своите полициски овластувања и понатаму да се бара утврдување на нивна одговорност. Резултатите од функционирањето на овој сектор треба да се анализираат, за да се провери ефективноста од неговото работење, дотолку повеќе што овој сектор организациски е сместен во Министерството за внатрешни работи, под надлежност на Министерот за внатрешни работи.

Од истражувањето се утврди дека главен предизвик за Министерството за внатрешни работи во однос на борбата против корупцијата е (не)навременото детектирање и идентификација на ризиците од корупција, како и (не)навременото откривање, разјаснување, документирање и докажување на коруптивните однесувања во кои биле вклучени полициски службеници.

За намалување на бројот на непрофесионални постапувања на полициските службеници и негово сведување на минимум, особено треба да се преземат определени превентивни мерки уште од фазата на регрутирање на полициските службеници. Во таа смисла, треба да се води сметка за интегритетот на личностите кои стапуваат во служба во МВР, преку посебни проверки и фаза на селекција. Во текот на нивната обука, особено треба да се води сметка за обучување за професионално постапување, согласно националното право. Во текот на нивното работење, треба да се спроведуваат посебни дополнителни обуки и семинари, за континуирано стручно усовршување во полициското постапување. На крајот, секој полициски службеник мора одлично да го познава Кодексот на полициска етика, и доследно да ги почитува неговите одредби, како и да се грижи за неговото лично достоинствено и професионално однесување. Постоенето на контролни и надзорни механизми кои ќе ја проверуваат работата на полициските службеници, ќе резултира со значително подобар однос на транспарентност и отвореност кон граѓаните и државните институции. Воедно, би било пожелно да се воспостави и надворешен механизам или тело кое ќе следи евалуација на Кодексот за полициска етика, со што ќе има функција на саморегулаторно тело во рамки на креирањето и почитувањето на професионалните стандарди.

За ефикасна борба против корупцијата подеднакво се важни политичката волја, нормативните решенија, институционалната рамка, ефикасна примена на законите, институционалниот и личниот капацитет и интегритет, функционалност на јавно-обвинителската служба и судска власт, како и соработката меѓу сите засегнати институции на национално и меѓународно ниво.

Ефективната борба против корупција не е и не смее да биде само правна форма, туку таа има поголем ефект кога е на ниво на јакнење на свест и саморегулација.

8. Користена литература

- Антикоруписка програма на Министерството за внатрешни работи на Република Северна Македонија за 2019 година, Оддел за внатрешна контрола, криминалистички истраги и професионални стандарди, ев. бр. 14-240/1, https://mvr.gov.mk/Upload/Editor_Upload/ANTIKORUPCISKA%20final%202019%20.pdf
- ДЦАФ, Прирачник за полициски интегритет, Женева, 2012, стр. 60-62, https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Toolkit_MACEDONIAN_web.pdf
- GRECO, Fifth evaluation round, Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies, Evaluation report, North Macedonia, Adopted by GRECO at its 82nd Plenary Meeting (Strasbourg, 18-22 March 2019), <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/168095378c>
- Dimovski, Z., Ilijevski, I., Babanoski, K., Responsibility of police officers in the Republic of Macedonia – criminal law, misdemeanor, material and disciplinary responsibility, Thematic proceedings of international significance, International scientific conference „Archibald Reiss days“, Topic: Rule of law, police and crime suppression, vol. II, Academy of criminalistic and police studies – Belgrade, 3-4.03.2014, pp. 71-79
- ДКСК, Проценка на ризиците од корупција за потребите на стратешкото планирање на борбата против корупцијата и судирот на интереси во Република Северна Македонија, септември, 2019, https://www.dksk.mk/fileadmin/user_upload/2019/Procenka_na_rizicite_od_korupcija_02.10.2019_mk.pdf
- Закон за внатрешни работи, Сл. Весник на Р. Македонија бр. 42/14, 116/14, 33/15, 5/16, 120/16, 127/16, 142/16, 190/16 - неофицијален пречистен текст
- Закон за полиција, Сл. Весник на Р. Македонија бр. 114/06, 6/09, 145/12, 41/14, 33/15, 31/16, 106/16, 120/16, 21/18, 64/18, Одлука на УСПМ, 148/08 - неофицијален пречистен текст
- Интерпол, Резолуција бр. AG-2002-RES-01, Глобални стандарди за борба против корупцијата во полициските сили/служби, 2002
- Кодекс на полициска етика, Сл. Весник на Р. Македонија бр. 72/07
- Лембовска, М., Јавно мислење за полицијата: Резултати од анкетата за истражување на јавното мислење во Македонија, извештај, Аналитика, септември, 2016, стр. 7, http://www.analyticamk.org/images/2016/08/31/macedonia_javno_mislenje_2016_3.pdf
- Мојаноски, Ц., Дујовски, Н., Ѓуровски, М., Полицијата и јавноста (анализа на истражувачки резултати 2009-2017), Факултет за безбедност, Скопје, 2018, <https://fb.uklo.edu.mk/wp-content/uploads/2019/07/POLITSIJATA-I-JAVNOSTA-Analiza-na-istrzhuvachki-rezultati-2009-2017-godina.pdf>
- Мојаноски, Ц., Малиш Саздовска, М., Николовски, М., Крстевска, К., Граѓаните за корупцијата (анализа на истражувачки резултати 2013-2017), Факултет за безбедност, Скопје, 2018, <https://fb.uklo.edu.mk/wp-content/uploads/2019/07/GRAGANITE-ZA-KORUPTSIJATA-Analiza-na-istrzhuvachki-rezultati-2013-2017.pdf>
- Мојсовска, С., Методологија за проценка на ризиците од корупција за потребите на стратешкото планирање на борбата против корупцијата и судирот на интереси во Република Северна Македонија, ДКСК, септември, 2019,

https://www.dksk.mk/fileadmin/user_upload/2019/Methodologi_a_za_procenka_na_rizicite_od_korupcii_a_02.10.2019_mk.pdf

- Стратешки план на Министерството за внатрешни работи 2018-2020, јануари, 2018, [http://мвр.мкд/Upload/Editor_Upload/СП-2018-2020-за-сајт\(1\).pdf](http://мвр.мкд/Upload/Editor_Upload/СП-2018-2020-за-сајт(1).pdf)
- Транспаренси Интернешнл – Македонија, Секретаријат на Транспаренси Интернешнл во Берлин, Национален систем за интегритет - оценка за Македонија, Европска унија, Амбасада на Кралството Холандија во Република Македонија, мај, 2016, стр. 125, http://civicamobilitas.mk/wp-content/uploads/2018/03/NIS_mk.pdf
- The European Code of Police Ethics, Recommendation Rec(2001)10 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2001 and explanatory memorandum

ПРИЛОГ

ПРАШАЊА ЗА ИНТЕРВЈУ

- 1 Кои фактори на ризикот од корупција во Министерството за внатрешни работи Вие би ги процениле како најважни (системски/надворешни, институционални/организациски, човечки, фактори поврзани со оперативните процеси/постапки)? Ве молиме прецизирајте ги критичните точки кои може да генерираат корупција.
- 2 Како би ги оцениле постојните мерки и активности кои се преземаат за намалување на ризикот од корупција во Министерството за внатрешни работи? Зошто?
- 3 Какви предизвици во однос на намалувањето на ризикот од корупција во Министерството за внатрешни работи се издигнуваат? Зошто?
- 4 Како би ја оцениле селекцијата на кадри за потребите на Министерството за внатрешни работи од аспект на транспарентност, воспоставени критериуми, (не)објавување на огласите, партизација и целокупно водење на процесот?
- 5 Според Ваша перцепција, оценете го севкупниот ризик од корупција во Министерството за внатрешни работи (многу низок, низок, среден/умерен, висок, многу висок). Ве молиме образложете го Вашиот одговор.
- 6 Според Ваше мислење, што е важно да се направи за ефикасна борба против корупцијата во рамките на Министерството за внатрешни работи?
- 7 Што треба да се преземе за зголемување на професионализацијата во Министерството за внатрешни работи?
- 8 Што треба да се преземе за јакнење на интегритетот на вработените во Министерството за внатрешни работи?